

POSTANOWIENIE

Dnia 3 października 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Halina Kiriło

w sprawie z powództwa Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej z siedzibą w S.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

o naruszenie zbiorowych interesów konsumentów i nałożenie kary pieniężnej, na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 października 2013 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 5 września 2012 r.,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 5 września 2012 r., oddalił apelację Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej z/s w S. od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 3 stycznia 2012 r., w sprawie z odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 31 grudnia 2009 r. DDK-14/2009.

Ustosunkowując się w uzasadnieniu wyroku do zarzutu naruszenia art. 4 pkt 1 lit a) i d) ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów Sąd Apelacyjny wskazał, że kasa oszczędnościowo-kredytowa jest spółdzielnią, co w konsekwencji oznacza, że prowadzenie działalności gospodarczej jest podstawowym przedmiotem jej działania oraz racją bytu prawnego. Działalność ta

jest prowadzona w interesie członków na zasadach rachunku ekonomicznego w celu zapewnienia im korzyści.

Sąd Apelacyjny odwołał się do licznych wyroków Sądu Najwyższego dotyczących spółdzielni mieszkaniowych i kwalifikowania prowadzonej przez nie działalności jako działalności gospodarczej nieobliczonej na zysk. Z orzeczeń tych wynika, że działalnością gospodarczą jest także działalność niezarobkowa, zmierzająca jedynie do pokrywania własnymi dochodami ponoszonych kosztów. Dlatego działalność spółdzielni mieszkaniowych, dostosowana do ich specyficznych zadań, mieści się w pojęciu działalności gospodarczej. Orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące spółdzielni mieszkaniowych można - zdaniem Sądu Apelacyjnego - bezpośrednio odnieść do SKOKów, które działają na rzecz członków w celu zaspokajania ich interesów majątkowych przez oferowanie prostych i tanich narzędzi finansowych na warunkach korzystniejszych od proponowanych przez banki komercyjne. Zawarta w art. 3 ust. 2 ustawy o SKOK gwarancja niezarobkowego charakteru działalności kas podyktowana jest przede wszystkim dążeniem do ochrony interesów członków oraz zachowania przez kasy ich spółdzielczego charakteru. Nie stanowi jednak argumentu na rzecz tezy, że kasy nie prowadzą działalności gospodarczej. Dlatego ustawa SKOK nie wyłączyła kas z kręgu przedsiębiorców, a jedynie zredukowała pojęcie prowadzonej przez nie działalności gospodarczej o przesłankę zarobkowego charakteru. Zgodnie zaś z art. 33 ust. 1 i 2 ustawy SKOK kasy zrzeszają się w Krajowej Spółdzielczej Kasie-Oszczędnościowo Kredytowej. Kasa ta jest spółdzielnią osób prawnych. Należało ją zatem uznać za przedsiębiorcę w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Powód zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie: 1) art. 4 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 3 ust. 2 ustawy o SKOK przez uznanie, że spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe są przedsiębiorcami w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i w konsekwencji uznanie KSKOK za związek przedsiębiorców; 2) art. 54 TFUE przez uznanie, że spółdzielnie nie nastawione na zysk są przedsiębiorcami; 3) art. 479(2) par. 1 k.p.c. przez uznanie, że podstawą do traktowania KSKOK jako strony w postępowaniu z

zakresu ochrony konkurencji wszczętego na skutek odwołania od decyzji Prezesa UOKiK jest definicja przedsiębiorcy wynikająca z tego przepisu, a nie definicja z art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powód powołał się na występowanie istotnego zagadnienia prawnego, potrzebę wykładni przepisów prawa oraz oczywistą zasadność skargi.

Jako istotne zagadnienie prawne wskazał „rozstrzygnięcie, czy spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe i KSOK działające na podstawie uprzedniej ustawy o skok mogły zostać uznane za przedsiębiorców w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz czy do stosunków zobowiązaniowych pomiędzy skok-ami a ich członkami można zastosować przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów”. Uzasadniając potrzebę rozstrzygnięcia tak sformułowanego zagadnienia prawnego powód podnosi, że przed wejściem w życie ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o skok nie było przepisów prawa, które regulowałyby to zagadnienie. Dopiero ta ustawa w przepisie art. 4 zawiera regulację, w myśl której do stosunków zobowiązaniowych pomiędzy kasami a ich członkami stosuje się przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Biorąc zatem pod uwagę brzmienie obecnie obowiązującego art. 4 ustawy o skok nadal nie można uznać, iż skoki są uznane przez ustawodawcę za przedsiębiorcę w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Powołując się na potrzebę wykładni przepisów prawa powód podnosi, że istnieje potrzeba rozstrzygnięcia, czy skoki i KSOK działające na podstawie uprzedniej ustawy o skok są przedsiębiorcami w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W przypadku KSKOK należy nadto rozstrzygnąć, czy można ją uznać za związek przedsiębiorców w rozumieniu art. 4 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, a w konsekwencji czy może być uznana za przedsiębiorcę. Przede wszystkim zaś, zdaniem powoda, jawi się potrzeba wykładni, jakie cechy musi spełniać przedsiębiorca, w szczególności podmiot użyteczności publicznej w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy.

Uzasadniając potrzebę wykładni powód przytoczył treść art. 4 pkt 1 ustawy, powołał się na art. 3 ust. 2 uprzedniej ustawy o skok, według którego ich działalność miała charakter niezarobkowy, co oznaczało, że nie mogły być przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Następnie przedstawił stanowisko Sądu pierwszej instancji oraz Sądu drugiej instancji. W dalszej kolejności powód stwierdził, że „powstaje poważna wątpliwość, czy skok oraz KSKOK mogą być uznane za podmioty świadczące usługi użyteczności publicznej”, ze względu na charakter ich działalności jako spółdzielni świadczących usługi swoim członkom. Wreszcie, że zmiany wprowadzonej ustawą z dnia 5 listopada 2009 r. powód wyprowadza tezę, iż w stanie prawnym obowiązującym w dniu wydania decyzji Prezesa Urzędu stosunki między skokami a ich członkami nie podlegały przepisom ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Wskazując na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej powód podnosi, że „jak wynika z zarzutów zawartych w postawach skargi kasacyjnej oraz ich uzasadnienia, skarga jest oczywiście uzasadniona. Niewątpliwym jest, iż w przedmiotowej sprawie zarówno skoki jak też KSOK nie są przedsiębiorcami w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ponadto powód wskazuje, że w niniejszej sprawie występuje wątpliwość, czy w przypadku skoków i KSOK jako spółdzielni nienastawionych na zys uznanie ich za przedsiębiorców nie jest niezgodne z art. 54 TFUE.

Prezes Urzędu w odpowiedzi na skargą kasacyjną wniósł o wydanie postanowienia o odrzuceniu skargi, ewentualnie o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (zob. postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 5 czerwca 2013 r., III SK 55/12 i powołane tam orzeczenia). Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Dlatego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Spełnienie tego wymogu powinno przybrać postać wyodrębnionego wywodu prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia.

W ocenie Sądu Najwyższego skarga kasacyjna powoda nie kwalifikuje się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania z następujących powodów.

Po pierwsze, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, w przypadku wskazania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także – w uzasadnieniu wniosku – przedstawić odpowiednią juretryczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania

problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Uzasadnienie wniosku powoda o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej ze względu na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego nie spełnia zaś przedstawionych powyżej wymogów choćby w minimalnym stopniu. Ogranicza się do wskazania, że przed wejściem w życie ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o skok nie było przepisów prawa regulujących dopuszczalność stosowania ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów do działalności SKOK oraz że biorąc od uwagę brzmienie art. 4 ustawy o skok nadal nie można uznać tych podmiotów za przedsiębiorcę w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ponadto, samo zagadnienie prawne powinno bazować na konkretnym przepisie wskazanym w jego treści oraz pozostawać w związku ze sprawą i wnoszoną skargą kasacyjną (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 sierpnia 2012 r., III SK 4/12; z dnia 20 marca 2013 r., III SK 33/12; z dnia 20 marca 2013 r., III SK 37/12). Zagadnienie prawne podniesione przez powoda pozostaje w związku z przedmiotem sprawy oraz podstawami skargi kasacyjnej. Zostało jednak wadliwie sformułowane, ponieważ nie zawiera w swej treści konkretnego przepisu (przepisów), na tle których powstaje.

Po drugie, w ocenie Sądu Najwyższego, nie została również spełniona przesłanka przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. W przypadku powołania się na potrzebę wykładni przepisów budzących wątpliwości lub wywołujących rozbieżności, skarżący ma obowiązek określenia przepisów wymagających wykładni oraz wskazania poważnych wątpliwości interpretacyjnych związanych ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2012 r., III SK 17/12 i powołane tam orzecznictwo).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nie spełnia powyższych wymogów.

Ogranicza się do przytoczenia treści przepisów, zwięzłego przedstawienia stanowiska Sądów obu instancji oraz zgłoszenia wątpliwości, czy z uwagi na charakter działalności skoków oraz KSKOK jako spółdzielni świadczących usługi swoim członkom oraz dotychczasowe uregulowania prawne usług użyteczności publicznej, skok oraz KSKOK można uznać za podmioty świadczące usługi użyteczności publicznej. W uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego przedstawiono rozumowania oparte na obszernym orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącym kwalifikacji działalności SKOKów jako działalności gospodarczej. Powód nie przedstawił żadnych rozbieżności w orzecznictwie, ani wątpliwości interpretacyjnych w zakresie statusu SKOK i KSOK w niniejszej sprawie w świetle poglądów doktryny, która akurat pojęciu przedsiębiorcy z art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poświęciła sporo uwagi.

Dodatkowo należy zauważyć, że ten sam problem powód wskazuje jako przedmiot istotnego zagadnienia prawnego sprawy i jako kwestię wymagającą rozstrzygnięcia rozbieżności w orzecznictwie lub wątpliwości interpretacyjnych zgłoszonych w doktrynie. Tymczasem przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego różnią się od przesłanek, o których mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Ten sam problem prawny nie może w rezultacie być istotnym zagadnieniem prawnym, które z założenia jest problemem charakteryzującym się „nowością”, i jednocześnie stanowić przedmiot rozbieżnej wykładni w orzecznictwie bądź wypowiedziach doktryny.

Po trzecie, powód nie wykazał, by jego skarga kasacyjna była oczywiście zasadna w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego w odniesieniu do tej przesłanki przedsądu, w motywach wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania należy zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas gdy

dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodował wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi powoda do rozpoznania ze względu na jej oczywistą zasadności nie spełnia powyższych wymogów. Powód poprzestał bowiem na stwierdzeniu, że „jak wynika to z zarzutów zawartych w podstawach skargi kasacyjnej oraz ich uzasadnienia niniejsza skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona”.

Wreszcie, z punktu widzenia przesłanek przedsądu za niezrozumiałe należy uznać wskazanie przez powoda jako jednego z powodów przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wątpliwości „czy w przypadku skoków i KSOK jako spółdzielni nie nastawionych na zysk uznanie ich za przedsiębiorców nie jest niezgodne z art. 54 TFUE”. Kwestia zgodności przepisów prawa polskiego z prawem unijnym lub ich wykładni z *acquis communautaire* nie stanowi samodzielnej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Jeżeli wnoszący skargę

upatruje podstaw dla jej rozpoznania przez Sąd Najwyższy w kwestii prawa unijnego, ma obowiązek - zgodnie z zasadą autonomii proceduralnej - przedstawić stosowny wywód jurydyczny, odpowiadający wybranej przez niego przesłance przedsądu. Kwestia prawa unijnego może niewątpliwie stanowić podstawę dla sformułowania istotnego zagadnienia prawnego sprawy. W przypadku rozbieżności interpretacyjnych w przedmiocie wykładni przepisu prawa unijnego lub przepisu prawa polskiego, zwłaszcza gdy rozbieżność ta zachodzi między interpretacją dokonywaną przez sądy polskie (w szczególności zaś sąd drugiej instancji w danej sprawie) a wykładnią dokonaną przez TSUE, istnieją podstawy dla powołania się na przesłankę, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Nie można także wykluczyć, że skarga kasacyjna będzie oczywiście zasadna w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., z uwagi na widoczne na pierwszy rzut oka wady w zastosowaniu lub wykładni przepisów prawa unijnego bądź przepisy prawa polskiego w zakresie normowania prawa Unii Europejskiej. Zawsze jednak wnioskowi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występująca w sprawie kwestię prawa unijnego musi towarzyszyć wywód argumentacyjny dostosowany do charakteru poszczególnych przesłanek przedsądu. Ponadto, co do zasady, wstępnym warunkiem dla stwierdzenia przez Sąd Najwyższy na etapie przedsądu celowości przyjęcia do rozpoznania skargi zawierającej kwestię unijną jest unijny charakter postępowania, w którym skarga została wniesiona (sprawa unijna).

Powołanie się przez powoda na art. 54 TFUE w kontekście niniejszej sprawy jest niezrozumiałe zważywszy, że przepis ten – co wynika jednoznacznie z jego treści – definiuje pojęcie spółki na użytek przepisów TFUE statuujących jedną ze swobód rynku wewnętrznego, jaką jest Prawo przedsiębiorczości z 49 i n. TFUE. Prawo to polega zaś na zakazie ograniczeń w podejmowaniu działalności gospodarczej w innych Państwach Członkowskich Unii Europejskiej. Niniejsza sprawa nie dotyczy zaś kwestii objętych zakresem normowania tej swobody rynku wewnętrznego.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.